

Euroaren magia

• JOSEBA FELIX TOBAR-ARBULU •

[INGENIARIA]

Kontu-unitate gisa plazara agertzeko zenean, euroari dolarrarekiko truke-tasa nominala 1 \$ = 1,16675 E jarri zioten, 1998 abenduan. Aldiz, benetan plazan agertu zenean, 1999ko urtarilaren 4an, honako truke-tasa lortu zuen: 1 \$ = 1,1789 E. Hura poza! Izan ere, ortodoxia pozarren zegoen. Maastrichteko Itunaren aldagaiak betetzeko hainbeste iruzur egin eta gero —zeren aldagai guzti horiek ez baitzituzten bere europar estatu guztiek—, alde aurretik markaturiko bidea merkatuak, jainko berriak, ontzat ematen zuelako. Ez zegoen bildurrik izateko ezelako aitzakiarik, dolarraren kontra merkatuak ongi erantzuten zuen-eta.

Harrez geroztik, *adituek* zorabiatu gaituzte euroaren mirariak aipatuz eta langabezia ezkutatu nahiz, euroa dolarrarekiko truke-tasa pixkanaka, baina etengabe, behera etorri den bitartean. Atzo (1999.07.13), behea jo zuen tasa horrek: 1 \$ = 1,0118 E.

Orain dela gutti, euroaren ahulezia Kosovoko gerrari aurpegiaratu zioten. Beranduago, Europar Batasuneko estatu desberdinetan dagoen hazkunde ekonomiko epela omen da erruduna, EEBBetan dagoen hazkunde finkoaren aurrean. Beraz, erremedioa eskuhar omen dago, europar estatuen politika ekonomikoak koordinatu behar dira, politika fiskalak batez ere; horrela, epe ertainean, dolarraren aurrean, euroa sendotzea lortuko ei da.

Zientzian sinesten dugunontzat oso kezkarria da moneten arteko etengabeko mugimendu *espekulatzaille* hori.

Aspaldiko kezka horri, ekonomi zientzari dagokion arazo sakonari, erantzuna ematen saiatu dira zenbait ikerlari (Ruef, Schmitt, Triffin, ezagunenak aipatzearren). Kasura-

ko, Schmitt moneta *aktibo/pasibotzat*, hartuz, bere bizitza osoan aritu da adierazten nazioarteko moneta bakar bat ez egoteak zer-nolako eragina daukan inportazio eta esportazioetan. Inportazioei, eta *esportazioei*, benetan lagundu ahal izateko, ez da behar inolako norberaren moneta nazionalaren interes-tasa jaistea —ortodoxiak uste duen bezala—

*Harrigarria da
dolarraren, yenaren
eta euroaren arteko
jolas makabroa,
espekulazio
hutserako jokua;
kezkarria ez ezik,
mingarria da*

moneta nazional desberdinen artean benetako nazioarteko moneta jaulkitzea baizik. Keynesek bazekien zertxobait horretaz, moneten arteko desordenarekin bukatzeko, mundu mailako moneta berria, *banco* izenekoa, proposatu zuenean.

Ortodoxiaren arabera, tomateak balira bezala, monetak erosi eta saldu egiten dira, monetak aktibo netotzat hartzen baititu. Horrela, interes-tasa jaistean euroak galtzen omen du beste dibisen (dolarren eta yenen) aurrean, EEBBetan eta Japonian interes-tasak jaisten ez badira. Dolarrarekiko euroaren beherakada-egoera horretan, egia da monetak aktibo netotzat dauz-

kan mundu ekonomiko *fiktizio* honetan, europar esportazioei laguntzen zaiela. Baina hortantxe datza, hain zuzen ere, ortodoxiaren akatsik garrantzitsuenak.

Okerrena zera da, estatistika ofizialek diotenez, monetak aktibo gisa hartzen dituen teoria faltsu horrek eragin mingarriak dauzkala mundu mailan, herrialde garatuena eta ezgaratuena arteko leizea gero eta handiagoa (eta saminagoa) gauzatuz, kanpo-zorren fenomenoak etengabe bultzatuz.

Hala ere, fedeak, alferkeria intelektualaren ortodoxian dagoen fedeak mendiak ez ezik mundua bera mugi dezake, mundu fiktizioa eta irreal bat eraikitzen. Ondorioak ezagunak dira, leloa entzuna baita, erdara batuan noski: «*Europa va bien, España va bien, Euskadi (sic) va bien, Navarra va bien...*» Ez dago bildurrik izateko inolako aitzakirik. Biba ortodoxia.

Baina zientzia maitatzen dugunok, sasi-zientzia eta magia arbuizatzen ditugunok badaukagu zertaz kezkatutik egon. Izan ere, harrigarria da dolarraren, yenaren eta euroaren arteko jolas makabroa, espekulazio hutserako den joku mingarria, zerena moneta horien arteko truke-tasen aldaketa horiek aparte eragina baitaukate benetako munduan, zer-esanik ez hiru-garren munduan.

Ortodoxiak ezin onar dezakeen kezka, intelektuala da batez ere. Hipotesi faltsu baten bidez, *moneta = aktibo neto* delakoaren bitartez, mundu irreal bat eraiki da. Mundu erreala, alta, marketing eta propaganda guztien gainetik den modukoa da. Eta euskara hutsean argi eta ozenki aldarrikatu behar da moneten arteko espekulazioa, kezkarria ez ezik, erabat mingarria dela.

UR APALATEGI

Udako ariketa

Oporretan dago udatiarra. Oporretan? Ez erabat. Probi-dentziak ariketa bat igorri dio alferkerian eror ez dadin. Ekuazio etiko bat, zehatzago izateko: «Demagun udatiar gazte ikasi bat, aurrerakoia —ezkertiarra beraz—, baina bere burua sozial-demokrazia neoliberaletik zein anarkomunismoetatik urrun

kokatzen duen horietakoa, hots, egungo gazte ezkertiar despolitizatu arrunta. Demagun, baita ere, tren geltoki bat gauaren erdian, europako hiri ertain batean. Gaztea, gaztetasunaren mitoari jarraiki, antimilitarista da, gogo-zabaltasuna dauka eredu baikortzat eta diskriminazio oro gaitzetsi ohi du beste gazte aurrerakoiekiko eztabaidetan. Geltokiaren areto nagusia husten ari da gaueko azken trenek alde egin ahala. Udatiar gaztea geltokiko tabernatik atera behar izan da ixteko ordua iritsi zaielako langile hauei ere. Bidaia gutxi geratzen da aretoan, argi indartsuenak itzali dituzte eta bidaia itxurarik ez daukan jendea hasi da pixkanaka espazioa bereganatzen. Geltokia inguratzen duen auzo txiroetako jendea, antza. Gehienak gizonak, begirada kezkarriaz bazterrak maitzen. Hauetarik asko etorkinak, azal ilunekoak. Udatiar gazte aurrerakoia, travellersak motxilan ongi sartuta dituela ziurtatu ostean, senak bultzaturik edo, ate nagusitik zaintzan diharduten morrosko uniformatuengana hurbiltzen da. Gauza bitxia, artzai alemandarrak eta matrak bildurgarriak badaramatzate ere, polizien ingurura iristear gazteari bihotzaren taupadak lasaitzen zaizkio. Eskertzen du —arrazionalizatzen saiatu barik— nazi itxuradun polizien presentzia. Arazoa da arestian susmagarria iruditzen zaion etorkin bati hots egiten diotela zaindarien eta matraka agerian ezarrit zigarrorik ez daukan *galde*ten diotela. Xume-ki baietz erantzun orduko, bi (hiru, pakete osoa azkenik) ez ote dauzkan jarraitzen dutela zaindarien, artzai alemandarrenak bezain luze eta zorrotzak diruditen letaginak agerian uzten dizkieten irribarreak marraztuz. Noren alboan sentitzen da hobetoen gazte aurrerakoia?».

Gudarien etorbidea, z/g 20140 Andoain

zuzendaria@egunkaria.com

OHARRA: Ahalik eta iritzi gehienek izan dezaten tokia, ez da komeni makinazko 15 lerro baino luzeago idaztea gutun hauetan. Idatzi duenaren izena, telefona, helbidea eta NAREN zenbakia agertu beharko dira. Laburtu behar izanez gero, zuzendaritzak bere esku du horretarako eskubidea. Erdaraz iristen diren gutunak ez dira argitaratuko.

Armstrong infernutik zerura

Orain Tourreko gaurkotasunaren urrun samar gaudenean, oroimenean ia ahaztuta ikuskizunaren distira eta oihartzun zalapartatsua eta ahanzturaren zokoan gera ez dadin, aipatu nahi dut nire barruan harrigarriro zizelkatua agertzen dena, aurretik bere protagonista nagusiak oldoztarazi didana, Lance Armstrong sagailoak, hain zuzen ere.

Gizon honi, denok dakigun lez, duela hiru urte barrabiletako minbizia zuela erran eta baieztatu zioten, ziztu bizian gainera biriketara, garunera eta sabelera

zabaltzen joan zen. Zegokion ebakuntza itzel gogorra pairatu ondoren hilabete batzuetan egon zen zorabiatutik, ia jan gabe, hezurrek karraska eginez, pisua galtzen, odola okaztatuz, zurbil eta beluri, infekzioez mehatxaturik. Dena batera esatearren ekai guztiekin. Denbora latz eta luze horretan bizitzak irauten zuen bitartean, bere helburua buruaz jabetzea zen eta aldi berean erakustea minbi-ziarekin beti emaitza ez dela zorigaiztoko bukaera, baizik eta sarritan guda anker honetatik garaile atera gaitzkeela.

Hortakotz egoera horretatik irten zen itxaropenezko mezua erakusteko, jende

askorentzat zeharo kontsolagarria dena, zerena egunero lagun pilo bat heriotzaren dei beldurgarri horretatik ihes egiten saiatzen baita eta hemendik aurrera heia gora batean erreferentziatzen hartuko duela. Halere, elastori barik, berak onartu du minbiziak behartu zuela bere burutik zeukan onena ateratzera. Horretan lan esker, adorea, ahalegina eta sakrifizioa jarri zituen. Hori heriotzaren aurrean borondate izugarriarekin benetako matxinada batean bilakatu zen.

Armstrong ez da nire ustez batzuek adierazita bezala, kalifikatzaile erraza

edota informazio talkaren bila, ez mutante bat ezta perifrastikoa ere. Berak izan du ausardiarik kalbario horretatik bere burua atera dadin, gaixotasun lazgarri hori garaitzeko zeinak munstro guztien ikurrak, dena irensten, gangrenatzen eta usteltzen du heriotzarekin amaitu bitartean. Batzuek ezin izan dute jasan naturaltasun osoz lortutako arrakasta lasterketa horretan bere kemena eta adorea guztia erabiliz, Tourreko etapa guztietan baino askoz gehiago berau azkenean saririk ospetsuena izan arren. Gutxienez, ordea, hurbiletik ezagutzen zutenentzat emaitza lasterketa erabakigarri honetan ez da izan ezuste bat bere izaera menperaezina, buruaren jabetza eta motibazio izugarria ezagutzen zituztelakotz. **Tomas Angel Gonzalez Zabalbeitia • BILBO**